

Acordul suficient și contractul insuficient

The Sufficient Agreement and the Incomplete Contract

Prof. univ. dr. **Lucian Bercea***

Universitatea de Vest din Timișoara

Facultatea de Drept

Centrul pentru Dreptul Afacerilor Timișoara

Contractul este alcătuit, din punct de vedere structural, din elemente (*asupra* cărora se contractează și care reprezintă unitățile de conținut economic al contractului, corelate cu prestațiile contractuale și obiectul lor) și, din punct de vedere funcțional, din clauze (*sub forma* cărora se contractează și care reprezintă unitățile de conținut juridic al contractului, norme private care fixează în limbaj nomotetic comportamentul prescris, având ca obiect prestațiile contractuale). Nu există riscul de a confunda (și nici măcar de a suprapune) elementele contractului sau clauzele contractuale cu condițiile esențiale de validitate a contractului (*în cadrul* cărora se contractează).

Condițiile esențiale de validitate a contractului sunt analizate în paradigma validității contractării, în timp ce elementele contractului și clauzele contractuale pot fi evaluate în paradigma completitudinii contractării. Utilitatea acestei din urmă paradigme privește, pe de o parte, ireversibilitatea tranzacției (starea în care tranzacția economică devine obligatorie juridic) și, pe de altă parte, executabilitatea acesteia (starea în care tranzacția economică poate fi pusă în executare).

Există două tipuri clasice de incompletitudine contractuală. Primul privește ipotezele în care părțile omit să includă *ex ante* în contract clauze privind contingentele specifice tranzacției; al doilea cuprinde situațiile în care părțile sunt insensibile la contingentele nespecifice tranzacției, dar care se dovedesc *ex post* relevante pentru aceasta. În primul caz, părțile încheie un contract pe care, în general, și-l asumă ca fiind incomplet; în cel de-al doilea, părțile consideră că încheie un contract complet, care însă se dovedește a fi incomplet din cauza apariției unor contingente relevante. Judecătorii tind să recunoască incompletitudinea în prima ipoteză, completând contractul cu conținutul normativ de tip *default*; în schimb, au rezerve în a trata ca pe un caz de incompletitudine cea de-a doua ipoteză, tocmai pentru că ar risca să altereze voința părților.

Dacă, însă, specific unor părți rezonabile este nu să omită sau să ignore contingentele – pe fondul unor ipoteze de tip *rational ignorance* sau *bounded rationality* –, ci să le gestioneze, inclusiv amânând reglementarea lor, un al treilea tip de incompletitudine contractuală apare ca fiind rațional: incompletitudinea asumată temporar.

Acordurile suficiente permit contractarea abreviată asupra elementelor esențiale pentru tranzacția economică și prorogarea stabilirii elementelor secundare care sunt sau se pot dovedi relevante și pe care, de aceea, părțile și le rezervă. Acest conținut secundar rezervat și prorogat este specific acordului suficient. El este un conținut contractual non-necesar din perspectiva formării ireversibile a tranzacției, dar necesar din perspectiva executării eficiente a acesteia.

Acordul suficient reunește, deci, concomitent, un tip de „suficiență” și un tip de „insuficiență” contractuală. El este caracterizat prin suficiență ontologică (structurală), care face ca tranzacția economică să fie ireversibilă din perspectiva formării sale, prin atingerea aceluia *point of no return* dincolo de care acordul devine angajant, deci obligatoriu juridic. Totodată, el este caracterizat prin insuficiență performativă (funcțională), în măsura în care operațiunea, deși formată valabil, nu este executabilă, adică aptă să asigure suport juridic pentru tranzacția economică pe care o subîntinde, decât după completarea contractului, adică după stabilirea elementelor contingente considerate de părți ca fiind relevante.

De aceea, în cazul eșecului stabilirii elementelor secundare de către părți sau de către terțul cărui i-au fost încredințate, contractul face obiectul unui mecanism special de completare judiciară, bazat pe

* lucian.bercea@e-uvv.ro.

prezumția că părțile au urmărit să deroge de la conținutul legal supletiv aplicabil contractului incomplet „clasic”, conținut implicit pe care l-au considerat inadecvat propriei tranzacții economice.

Părțile sunt interesate să recurgă la contractarea în forma progresivă, „intermediară”, a acordului suficient din rațiuni care țin de reducerea asimetriei informaționale, optimizarea costurilor de contractare sau stabilizarea contextului tranzacțional. Acordurile suficiente sunt destinate, însă, nu numai să temporizeze și să proceduralizeze definirea „restului” conținutului contractual, ci și să permită părților să se angajeze în executarea tranzacției, în măsura în care conținutul contractual inițial le permite, mizând pe reciprocitate.

[Dezvoltarea acestor idei este cuprinsă în L. Bercea, *Acordul suficient ca formă contractuală intermediară*, în M. Nicolae (coord.), *Formarea progresivă a contractului. Actele și contractele preliminare*, Ed. Solomon, București, 2023, pp. 77-122.]